



Rapport Nr. 0100

Archeologienota

Vosselaar, Diepvenneke
Programma van Maatregelen

Inhoud

| | | |
|-----|--|---|
| 1 | Administratieve gegevens | 1 |
| 2 | Gemotiveerd advies | 2 |
| 2.1 | Aanleiding vooronderzoek | 2 |
| 2.2 | Resultaten vooronderzoek (bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek) | 2 |
| 2.3 | Afweging noodzaak verder vooronderzoek | 3 |
| 3 | Programma van maatregelen | 5 |

1 Administratieve gegevens

| | | |
|-------------------------------|--------------|--|
| Projectcode J. Verrijckt | | 2019-095 |
| Projectcode Onroerend Erfgoed | | 2019D100 en 2019D186 |
| locatie | Provincie | Antwerpen |
| | Gemeente | Vosselaar |
| | Deelgemeente | / |
| | Straat | Diepvenneke |
| Kadastrale gegevens | Gemeente | Vosselaar |
| | Afdeling | 1 |
| | Secie | C |
| | Percelen | 166, 170A, 171, 172, 174B, 178 en 184E |
| Coördinaten | Noordoost | X: 186662,1879 Y: 221681,6108 |
| | Noordwest | X: 186567,6025 Y: 221634,7556 |
| | Zuidoost | X: 186693,6804 Y: 221616,0062 |
| | Zuidwest | X: 186598,0639 Y: 221570,6807 |
| Oppervlakte plangebied | | Ca. 38.000m ² |
| Oppervlakte bodemingreep | | 8.025 m ² |
| Erkend Archeoloog | | 2015/00053 Jeroen Verrijckt |

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de aanleg van een nieuw voetbalveld aan Diepvenneke in Vosselaar. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vooronderzoek (bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek)

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Vosselaar. Vosselaar vormde samen met Beerse een heerlijkheid die onderdeel uitmaakte van de meierij Turnhout. In 1559 werden Beerse en Vosselaar uit het Land van Turnhout gehaald en verpand aan Jan van Renesse, heer van Elderen. In 1612 werd Vosselaar opnieuw bij het land van Turnhout gevoegd. In 1626 werden Beerse en Vosselaar opnieuw verpand, ditmaal aan de heer van Wechelderzande. Na 1648 en tot aan de Franse revolutie behoorde Vosselaar opnieuw toe aan het Land van Turnhout. Historisch kaartmateriaal toont aan het plangebied het plangebied steeds in gebruik is geweest als akker- en/of weiland tot in ieder geval 2000-2003. Hierna wordt er een voetbalveld met aanhorigheden aangelegd. In 2014 lijkt het terrein braakliggend terrein te zijn geweest, echter wordt hierna opnieuw het voetbalveld weergegeven. Net ten noordwesten van het plangebied, op ca. 15 m, komt een gebouw uit de 19^{de} eeuw voor dat mogelijk een hoeve representeert. Eventuele archeologische resten van beer- en waterputten en dergelijke behorende tot deze hoeve kunnen mogelijk aanwezig zijn. Echter wordt op basis van het historisch kaartmateriaal een matige tot lage verwachting gegeven voor archeologische resten uit de recentere perioden. De reden hiervoor is de aanwezigheid van historisch akkerland op nattere plaats met de aanwezigheid van een historische hoeve uit vermoedelijk de 19^{de} eeuw net ten noordwesten van plangebied.

De omgeving rondom het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 19 en 27 m + TAW. Ten noorden situeert zich een hoger gelegen dekzandrug. Deze dekzandrug is gelegen op een hoogte van ca. 27 m +TAW. Ten westen van het plangebied, op ca. 75 m, stroomt de Rietloop. De waterloop mondt uit in de Breemloop die zich ten zuiden van het plangebied situeert. De Breemloop is gelegen in de vallei van de Aa (ca. 19 m + TAW) en mondt daar eveneens in uit. Algemeen kan gesteld worden dat het plangebied gelegen is op de overgangszone tussen een hoger gelegen dekzandrug en lager gelegen beekvallei. In de omgeving van het plangebied zijn enkele kleinere waterlopen (waaronder de Rietloop) aanwezig, die de afwatering van de hoger gelegen dekzandrug voorzien. Op microschaal bekeken situeert het plangebied zich tussen 22 en 23 m +TAW. Uit de huidige doorsnedes van het plangebied (zie hierboven) is reeds naar voren gekomen dat het plangebied ligt helt naar het oosten toe. Deze helling is mogelijk te wijten aan natuurlijke oorsprong. Op de bodemkaart van Vlaanderen is er een Zcm- en een Zdg3-bodem aanwezig. Een Zcm-bodem is een matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A-horizont of een plaggenbodem. De plaggenbodems zijn ontwikkeld tijdens de late middeleeuwen, nieuwe tijd. Eventuele archeologische resten vroeger dan deze perioden zullen hierdoor bedekt zijn. Een Zdg3-bodem is een matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B-horizont. Doordat er verder mogelijk ook sprake is van een B-horizont in het westelijke gedeelte van het plangebied, is de kans op het aantreffen van in situ bewaarde artefactenvindplaatsen uit de vroege prehistorie (steenijld) vrij hoog. Gelet op de landschappelijke ligging, in een omgeving met een beekvallei is er een hoge verwachting voor steentijdartefactensites

aanwezig in het westelijke gedeelte van het plangebied. Echter doordat er ook sprake is van een plaggenbodem, is de kans op een intact bewaarde paleobodem (podzollbodem) zeer klein in het oostelijke gedeelte van het plangebied.

In de ruime omgeving rondom het plangebied zijn slechts enkele vondstenlocaties gekend. Zo zijn er enkele grafheuvels aangetroffen uit de metaaltijden, sporen en aardewerk uit de ijzertijd, paalkuilen uit de middeleeuwen en mogelijk een brandrestengraf uit een onbepaalde periode, en hoeves uit de 18^{de} eeuw aangetroffen. Enkel de grafheuvels uit de metaaltijden liggen op een gelijkaardige landschappelijke ligging dan het plangebied. De vondsten en constructies zijn gevonden via veldprospectie, mechanische prospectie en mogelijk kaartstudie. Uit bovenstaande blijkt dat er nagenoeg geen archeologische waarden gekend zijn uit de ruime omgeving rondom het plangebied. Dit schijnbaar ontbreken van archeologische sites is waarschijnlijk niet te wijten aan het effectieve ontbreken van archeologische sites. Vermoedelijk is dit te wijten aan het ontbreken van grootschalige ontwikkelingen waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk was.

De opdrachtgever plant op het terrein een heraanleg van het voetbalveld. Hierbij worden in het plangebied eventueel aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. Zo zal het bestaande voetbalveld worden afgegraven met gemiddeld 30 cm over een oppervlakte van 8.025 m² en ca. 5 m worden opgeschoven naar het noorden. Onder het voetbalveld zullen er ook drainageleidingen worden aangelegd op een diepte van 35 cm onder het maaiveld, net boven de volle grond. Daarnaast zullen er ook enkele aanhorigheden, zoals 18 doorspuitputjes met een onbekende diepte, een betonnen verharding van ca. 18 cm -mv, twee toegangspoorten en een heleboel hekwerk met een onbekende diepte aangelegd worden. Momenteel is het onbekend in welke mate de bodem in het plangebied is verstoord door het huidige voetbalveld.

Op basis van de gegevens uit het bureauonderzoek is er een hoge archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd in het westelijke gedeelte van het plangebied. Ter hoogte van de plaggenbodem in het oostelijke gedeelte wordt er een kleinere verwachting gegeven voor sites uit de steentijd. De verwachting voor sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (vroeg, volle en late middeleeuwen) is eerder matig. Er wordt tot slot ook een matige tot lage verwachting gegeven voor eventuele archeologische sites uit de recentere perioden.

Tijdens het landschappelijke booronderzoek bevindt het archeologisch niveau zich op een minimale diepte van 70 cm -mv. De geplande werken hebben een bodemingreep tot een diepte van ca. 35 cm beneden het maaiveld. Hierdoor is er sprake van een bufferzone van minimaal 45 cm tussen de diepste bodemingrepen en een eventueel archeologisch niveau. Eventuele archeologische waarden zullen hierdoor voldoende beschermd zijn voor in situ bewaring. Volgens de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek kan gesteld worden dat er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen en er bestaat geen enkele aanwijzing voor een archeologische site. Wel zijn er lokale en misschien mogelijke historische vergravingen vastgesteld. Omdat een landschappelijk booronderzoek, afgezien door het gelukkige toeval, niet geschikt is om archeologische sites op te sporen, wil de constatering dat daarvoor geen aanwijzingen zijn aangetroffen echter nog niet veel zeggen. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites niet verstoord worden door de geplande werkzaamheden. Hierdoor is behoud in situ mogelijk.

2.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de ontwikkelingsplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat er

voldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoeken (een bureauonderzoek gevolgd door een landschappelijk bodemonderzoek) kan geconcludeerd worden dat er geen verder archeologisch vervolgonderzoek uitgevoerd dient te worden. Het landschappelijk booronderzoek, te Vosselaar, Diepvenneke leverde geen relevante archeologische resten op. Uit het landschappelijke booronderzoek blijkt dat eventuele archeologische niveaus niet verstoord worden door de geplande werkzaamheden. Hierdoor is verder onderzoek niet noodzakelijk. Hierdoor is een behoud in situ mogelijk.

3 Programma van maatregelen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en het landschappelijk bodemonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Er is met voldoende zekerheid een uitspraak te geven over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, zijn de geplande werkzaamheden en de dieptes van het archeologisch vlak, zoals aangetroffen bij de landschappelijke boringen. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: volgens de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek kan gesteld worden dat er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites niet verstoord worden door de geplande werkzaamheden. Hierdoor is behoud in situ mogelijk.
- Site aanwezig: er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen en er bestaat geen enkele aanwijzing voor een archeologische site uit de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek. Echter is er wel een archeologisch niveau aanwezig op een minimale diepte van 70 cm -mv.
- Voldoende info versturende impact van de geplande werkzaamheden op eventuele archeologische sites: landschappelijke boringen hebben uitgewezen dat een archeologisch niveau zich bevindt op een minimale diepte van 70 cm -mv. De geplande werkzaamheden hebben een bodemingreep tot een diepte van ca. 35 cm -mv. Hierdoor is er sprake van een bufferzone van minimaal 35 cm tussen de diepste bodemingrepen en een eventueel archeologisch niveau. Eventuele archeologische waarden zullen hierdoor voldoende beschermd zijn voor een in situ bewaring.

Om te garanderen dat eventuele archeologische sites niet verstoord worden, mag niet afgeweken worden van de bouwplannen zoals opgenomen in deze archeologienota. Tevens dient er op toegezien te worden dat zware machines zoals vrachtwagens, graafmachines etc... niet over de afgegraven niveaus rijden. Hierbij wordt eventuele compactering van archeologische sporen en het vernietigen van archeologische sporen bij het wegzakken van deze machines, voorkomen. Concreet wil dit zeggen dat eventuele nieuwe lagen en structuren steeds voor zich uit geplaatst moeten worden. Zware machines mogen niet in de uitgegraven zone rijden om eventuele lagen en structuren op de uitgegraven grond te trekken. Men mag enkel de uitgegraven zone betreden indien er een eerste laag van 20 cm is aangebracht waarop zware machines kunnen rijden.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.